

NOTES CRIPTOGÀMIQUES

I

Un grapat de Hepàtiques catalanes,
una espècie i dugues varietats noves per a la península ibèrica

per el

RVNT. P. JOAQUÍM M.^a DE BARNOLA, S. J.

El règimen udomètric excessivament abundós d'enguany, ha sigut força propici per a la vegetació de les *Muscínies*. Seguint la tasca que ens tenim imposada d'ençà uns anys, havem aprofitat aquesta bona circumstància per a sovintejar les excursions, que, no obstant, moltes voltes la mateixa pluja ens ha destorbat, privant-nos de herboritzar per indrets nous. Ademés un viatge a Tortosa, encara que no amb finalitat directa d'exploracions botàniques, ens ha donat proporció de fer varies exploracions, i dugues excursions llargues per a llurs alentorns. Una d'aquestes fou per la vessant S. del Mont Caro, on devallen en imposants cascates les aigües que, provinents del desglossament de la neu, empapen les roques, i filtrant-se brollen en la preciosa reconada dita «La Caramella»; on degudament reunides, filtrades i canalitzades, formen el capdal d'aigües potables de la ciutat de Tortosa. L'altra excursió la férem al barranc de Sant Antoni, pel qual s'escorren els sobrants de les aigües no captades en «La Cara-

mella»; té llocs força ombrívols adequats a la vegetació de les *Muscínies*, encare que molts anys l'estiuatge es converteix en completa sequetat, car, com venim de dir, son manantial és el mateix que proporciona les aigües potables a la ciutat tortosenca.

En aquest treball condensem el resultat de nostres campanyes hepatològiques en els prop-passats mesos de Mars i Abril; verificades, a més dels punts esmentats (que per cert no foren dels més afavorits), pels voltants de Tarragona, on ens deturarem un jorn a la anada a Tortosa i unes hores a la tornada, temps esmerçat en herboritzacions, en part en companyia de nostre benvolgut amic i preuat consoci el Dr. En Agustí M.ª Gibert, per Sant Celoni i Olzinelles i per les vores del Rec Comtal, darrera de sant Andreu de Palomar.

Reunides metòdicament les espècies recollides hi afegim la dada de la recol·lecció, substratum, localitats i altres anotacions que ens semblin pertinents o d'oportunitat. Assenyalem amb un asterisc les novetats que ho són per la Flora de Catalunya, i amb dos, les que ho són per la d'Ibèria.

MARCHANTIALES

RICCIACEÆ

Gèn.: *Riccia* L.

- * *R. Crozalsii* Lev.—Vores dels camins prop del molí d'En Compte, Jesús (Tortosa), 27, III; pans de terra descoberts pels voltants de la pedrera de Santa Tecla (Tarragona), 7, IV.
- * *R. nigrella* DC.—*R. minima* L. (p.)—Vores descobertes dels camins prop del molí d'En Compte, Jesús (Tortosa), 27, III; entre la carretera de Tarragona a Barcelona i la pedrera de Santa Tecla (Tarragona), 7, IV.
- * *R. sorocarpa* Bisch.—Erms prop de la pedrera de Santa Tecla (Tarragona), 7, IV.
- ** *R. Micheli* Raddi.—Erms argilosos a la vora de la carretera del Port, a poc de la sortida de l'arrabal del Jesús (Tortosa, 27, III;

voltants de la pedrera de Santa Tecla (Tarragona), 7, IV.—Aquestes localitats donen fermesa a les sospites de que l'espècie es trobi disseminada per tota la regió mediterrània (1). Els exemplars recollits semblen referir-se a la forma típica.

R. lamellosa Raddi.—*R. Dufourii* Nees.—Camins propers del molí d'En Compte, Jesús (Tortosa), 27, III.

MARCHANTIACEÆ

Gèn.: **Reboulia** Raddi

R. hemisphaerica (L.) Raddi.—Associada a la *Lunularia* i *Marchantia*, vores del Tordera, Sant Celoni i Olzinelles, 21, IV.—Escassa.

Gèn.: **Conocephalum** (Neck) Steph

C. conicum (L.) Neck.—*Marchantia c.* L., *Conocephalus c.* Dum., *Fegatella c.*, Raddi.—En les parets de les derivacions de regar del Rec Comtal, Sant Andreu de Palomar, 28, IV.

Gèn.: **Lunularia** Mich.

L. cruciata (L.) Dum., *Marchantia cr.* B., *Lunularia vulgaris* Mick., *L. Dillenii* Le Jolis.—Tarragona, parets dels reguerons dels horts cap al riu Francolí, 26, III; Sant Celoni, vores del riu Tordera, amb propàguls, abundosa, 21, IV; barrancs del Regués (Tortosa), 27, III.

Gèn.: **Marchantia** (L.) Raddi

M. polymorpha L.—Paret llevant de l'embassament del molí d'En Compte (Tortosa), 27, III.—Amb propàguls, abundosa.

(1) Boulay «Musciniées de la France- Hépatiques».

- M. paleacea* Bertol.—Recs de Roquetes, barranc del Regués al Jesús (Tortosa), 27, III: Sant Celoni, roques properes al Tordera, 21, IV.—Amb fructificacions ♀ i propàguls, abundosa. Sant Andreu, reguerons del Rec Comtal, 28, IV.

JUNGERMANNIALES

SPHAEROCARPACEAE

Gèn.: *Sphaerocarpus* Mich.

- Sph. terrestris* Sm., *Sph. Michellii* Bell.—Marges de camps, Olzinelles, molt escassa, 21, IV. *

METZGERIACEAE

Gèn.: *Metzgeria* Raddi

- M. furcata* (L.) Dum. (part.).—Soques d'arbres, Olzinelles, 21, IV.
—Escassa.

HAPLOLAENACEAE

Gèn.: *Pellia* Raddi

- P. Fabroniana* Raddi, *P. calycina* (Tayl.) Nees., *Marsilia endiviaefolia* (Dicks.) Lindb.—Parets del regueró de la fàbrica d'electricitat en el barranc del Jesús, cap a Roquetes, 20, IV; reguerons del Rec Comtal, 28, IV.

** var.: *lorea* Nees.—Rec Comtal, 28, IV.—El R. P. Navàs ens va remetre uns exemplars d'uns aiguamolls de Muel (Saragossa), per a la seva determinació; resultant ésser aquesta típica varietat, pròpia de les aigües estanties en terrers calïços. Segurament que es troba en molts altres indrets de la península, de la qual encara no havia sigut esmentada.

TRIGONANTHACEAE

Gèn.: **Cephaloziella** Spr.

C. divaricata Heeg., *Jungermannia d.* Sw., *J. byssacea* Roth., *Cephalozia byssacea* Heen., *C. Starkii* Nees.—La manca d'anfigastris, i les fulles cocleariformes fan que ens determinem per aquesta espècie. Barranc de Sant Antoni (Tortosa), 4, IV.

RADULACEAE

Gèn.: **Radula** Dum.

R. complanata Dum., *Jungermannia c.* L.—Sobre troncs vells, amb fructificació i foliols amb propàguls, Sant Celoni, Olzinelles, 21, IV.

MADOTHECACEAE

Gèn.: **Madotheca** Dum.

M. platyphylla (L.) Dum.—Barranc de Sant Antoni, en grans mates, 4, IV.—Abundosa.

CODONIACEAE

Gèn.: **Fossombronia** Raddi

F. caespitiformis de Not.—Claps de terra entre les roques darrera l'arrabal del Jesús (Tortosa), entre els garrofers, 4, IV.—Trobàrem abundoses matetes amb les càpsules imperfectes, que havem tingut vives més de quatre setmanes, esperant l'aparició de les espores, per a la definitiva i exacta determinació de l'espècie; car hom sab que és gairebé indispensable son examen. Malgrat la

manca llur, doncs no poguérem assolir, com altres cops, son complet desenrotllament, el conjunt dels caràcters vegetatius, ens inclina a l'esmentada, que coneixem d'altres localitats de nostra terra.

EPIGONANTHACEAE

Gèn.: **Haplozia** (1) Dum.

H. riparia (Tayl.) Dum.

** var.: *rivularis* Bern.—Rec Comtal, del tot submergida, 28, IV, i molt avans, (Nov. 1917).—Té l'aspecte d'un *Chiloscyphus*.

Gèn.: **Lophocolea** Dum.

L. bidentata (L.) Nees., *L. lateralis* Dum.—Sant Celoni, Olzinelles, 21, IV.—Abundosa al dument de terres silícies humides i sombrejades.

L. rivularis Raddi, *L. Hookeriana* Nees.—Riera d'Olzinelles, escassa, 21, IV.

JUBULACEAE

Gèn.: **Frullania** Raddi

Fr. dilatata (L.) Dum., *Fr. minor* Raddi.—Barranc de Sant Antoni, 4, IV; no abundosa; Sant Celoni, Olzinelles, en fructificació, 21, IV.—No gens escassa.

Gèn.: **Eulejeunea** Spr.

Eu. serpillifolia (Lib.) Spr., *Jungermannia* Dick., *Lejeunea cavifolia* Ehrh.—Reconades aubagues de La Caramella (Tortosa), 2, IV.

(1) Per raó d'etimologia es deu escriure amb *h*, encara que no ho fassin molts autors.

* * *

Tot finint aquesta nota volem fer constar la abundor en que hom veu es presenten les *Marchantiales* cap al pla i en els alentorns de la çona mediterrània, ço que férem remarcar anys avans en una llista d'Hepàtiques d'Oriola (Alacant) (1), i que no desdiu de la conseqüència que es pot treure de l'estudi de llur repartició geogràfica, en els autors que d'aquesta s'han ocupat (2).

II

A propòsit d'una nova localitat de
 "Phyllitis Hemionitis" (Lag.) O. Ktz. (Falguera)

Una curta estada a Tortosa, per les derrerries de Març i primers jorns d'Abril prop passats, em permeté realitzar un parell d'excursions un xic detingudes pels manantials d'aigües potables, a la «Caramella», en la vessant S. del Mont Caro, i per qualcunes de les reconades més ombrívols del barranc anomenat de Sant Antoni, que de aquella es deriva per a donar els sobrants de les aigües a l'Ebre. en sa vora dreta, pocs kilòmetres més enllà de Tortosa. En l'esmentat barranc, en llarga extensió, sota la propietat anomenada «la casa dels Canonges», que s'alça sobre l'espadat tallat de la riera, vaig tenir la fortuna de trobar, amb relativa abundor, la curiosa falguera, que tan escassa es en nostra Flora pteridològica.

Les dades de les localitats catalanes, on s'es trovada l'espècie,

(1) Boletín de la Soc. Arag. de C. N.

(2) Cf. «Études sur la distribution géographique des Mousses en France», par M. l'Abbé Boulay, 1877.